

Kweken in moerascultuur

Voor een tentoonstelling van zijn aquariumvereniging richtte Co van der Velden bijna een halfjaar vooraf een aquariumbak met droogcultuur in (75x50x50 cm). Een beetje mooi: met kienhout en terrassen, gevuld met potgrond gemengd met grof zand. Plantjes: *Alternanthera lilacina* en *A. rosaefolia*, *Ammania senegalensis*, *Hygrophila siamensis*, *Samolus floribundus*, *Saururus cernuus*, *Spatiphyllum willisii* en diverse cryptocorynen (N.B. verschillende namen uit de oude doos!) Tijdens de tentoonstelling was alles mooi volgroeid. Er was veel belangstelling, ook van meer gevorderden. Thuis legde hij zich toe op de kweek van *Alternanthera lilacina* en *A. rosaefolia* (nu beide *A. reineckii*), *Ammania latifolia* (?) en *A. senegalensis*. Stengels van de *Alternanthera* planten werden op het mengsel van potgrond en zand gelegd. Zowel onder kunstlicht als daglicht groeiden de plantjes goed op, maar die onder kunstlicht kregen een veel mooiere kleur. Overzetten in het aquarium ging probleemloos; de keurmeester had zelden zulke mooie planten gezien.

De stengels van *Ammania senegalensis* liet hij eerst een week in het aquarium drijven, tot er enkele scheuten aanzaten. Verder was de behandeling eender. Het lijkt erop dat in droogcultuur steviger planten ontstaan dan door steeds maar te toppen en terug te zetten. Bij *A. latifolia* ging hij uit van zaad, dat na 10 dagen volledig opkwam. Na 24 dagen werd uitgespeend en de planten werden pas in het aquarium overgezet toen ze 15 cm hoog waren.

Naar zijn mening kan zo'n kweekje in de zomer ook gerust buiten, in een klein bakje, afgedekt met een glasplaatje.

Co van der Velden, samenvatting uit WAP-krant 24, 1978

Het kweken van planten

De voordracht van Aad Bouman gaat zowel over de kweek in moerascultuur als in een aquarium. In de zomer worden oude aquaria buiten gezet, een laag goed vochtige potgrond erin, vel plastic eroverheen gespannen. Takjes van stengelplanten worden op de grond gelegd. Verder het hele jaar door kleine bakjes binnen, voor het raam. Je moet er rekening mee houden dat rode planten zo veel groener opgroeien, maar de rode kleur komt weer terug in het aquarium. Soorten die zo met gemak gekweekt worden: *Alternanthera*, *Bacopa (amplexicaulis, nu caroliniana)*, *Ludwigia (arcuata en glandulosa)*, *Hygrophila ('salicifolia')*. *Ammania* moet wat voorzigtiger overgewend worden: eerst een laagje water boven de bodem in het moerasbakje. *Echinodorus* en *Cryptocoryne* kunnen ook in een moerasbakje gekweekt worden, maar de vermeerdering is veel trager. Bij *Cryptocoryne* peutert Aad de wortelbos uiteen, haalt aparte plantjes uit elkaar en plant die apart in. Lange wortelstokken worden in stukken geknipt, één ring of knoop per stuk, en in de natte bodem gedrukt. Het beste de haarwortels eraf halen want die gaan rotten. Als bodem gebruikt hij hier scherp zand gemengd met wat turf.

Nymphaea lotus wordt gekweekt uit zaad. Het gaat over de "Poolse lotus", door Leo van den Berkmortel daarvandaan meegenomen. Bij Aad bloeide de plant vaak, altijd 's nachts. De eerste kweek uit zaad was spectaculair. Oude bakken met zand erin van iemand overgenomen; ze hadden zeven jaar in de garage gestaan. Na vullen met water kwamen uit dat zand honderden lotussen op! Zijn eigen kweek was met een zaaddoos afkomstig van een wel heel forse plant, met meer dan twintig bladeren. Uit de zaaddoos hiervan kwamen wel duizend zaadjes. (Over het opkweken hiervan geen informatie.)

Van *Myriophyllum hippuroides* (nu *tuberculatum* of *pinnatum*?) werden topjes in moerascultuur geplant. Het bleek *niet* goed om de onderste bladeren te verwijderen. Het maakte niet uit als ze ondersteboven in de aarde werden gezet; dan kwamen er zijscheuten die goed uitgroeiden.

Saururus cernuus in droogcultuur heeft er baat bij om een tijd lang geen water te krijgen. Zo droog laten worden dat de bodem scheurt. De wortelstok doorstaat dat want de plant gaat weer rijkelijk uitlopen.

Aad Bouman, samenvatting uit WAP-krant 89, 1994

Bacopa caroliniana (tekening hiernaast) werd vroeger *B. amplexicaulis* genoemd ('stengelomvattend') Het is een van de planten die volgens Aad Bouman gemakkelijk emers gekweekt kunnen worden. Dan zie je ook de aardige blauwe of licht lila bloemen eens! (De illustratie is van de University of Florida)

Illustration provided by
IFAS, Center for Aquatic Plants
University of Florida, Gainesville, 1993

Samolus valerandi

Een zeer veel toegepaste plantensoort voor het aquarium is het zogenaamde 'Slaplantje'! Het lijkt in veel gevallen dan ook op pas opgekomen kropsla, waarmee het botanisch op geen enkele manier overeenkomt. Sla behoort tot de familie der Compositieten; geslacht *Lactuca*, soortaanduiding *sativa* (*sativus* betekent gekweekt). Het 'Slaplantje' behoort tot de familie van de Primula-achtigen.

Zij die veel in de natuur vertoeven zullen zeker bekend zijn met *Samolus valerandi*, dat de Nederlandse naam Waterpunge heeft, en zeer nauw verwant is aan het 'Slaplantje'. Wat betreft onze *Samolus*: wij hebben het lang gehouden onder de naam *S. floribundus*, een tropische tot subtropische soort uit het zuiden van Noord-Amerika. Dat bleek echter een jongere benaming te zijn van *S. parviflorus* en wij moeten volgens de regels der nomenclatuur (naamgeving) de eerste benaming voorrang geven. Alleen die is geldig, dus is het *Samolus parviflorus* *). Voor de geslachtsnaam *Samolus* kan ik nergens een verklaring vinden; ze is door Linnaeus gegeven.

Aanplant in het aquarium

Het plantje is uitstekend geschikt als voorgrond- en middenbeplanting in ons aquarium. Het heeft omgekeerd eivormige, nogal lange, in bladrozetten groeiende bladeren en eist voor een goede groei nogal behoorlijke verlichting. Vooral in hogere aquaria kan men ze beter in een hoger terras plaatsen. Temperatuur 20 tot 24°C. Een hogere temperatuur geeft soms moeilijkheden. De plant laat zich in het aquarium moeilijk vermeerderen.

Droogcultuur

Om over voldoende plantjes te kunnen beschikken kan men beter droogcultuur toepassen. Ik heb deze methode als volgt toegepast: een volwassen plant uit het aquarium nemen, in een bloempot plaatsen en in een plastic zak overwennen van nat naar droog. Is de plant eenmaal gewend aan de drogere lucht dan kan men de plastic zak verwijderen en de plant bijvoorbeeld voor het venster plaatsen, natuurlijk in het voorjaar of in de zomer. Eenmaal daaraan gewend zult u versteld staan van de snelle groei en bloei die de plant vertoont.

Vermeerdering uit zaad

Bij een hoogte van 10 tot 15 cm vindt vertakte stengelvorming plaats met veel trossen bloempjes die wit zijn met een geel hartje, voorzien van 5 bloemblaadjes, 5 meeldraden en 1 stijl. De bloeitijd is van mei tot september.

Over zaadsetting hoeft men zich geen zorgen te maken, die vindt vanzelf plaats. Zodra de witte bloemblaadjes afvallen, droogt de zaaddoos en verkleurt daarbij naar bruin. Dan is het meestal wel te laat om het zaad nog te kunnen opvangen! Een medelid van de WAP vangt het zaad op door een bloei-stengel om te buigen en in een plastic zak te schuiven met onderin een knikker. Zo gaat er geen zaad verloren.

Men kan de opgepotte plant ook in een bak van ca. 50x50 cm plaatsen, gevuld met vochtige bladaarde. Het gevallen zaad komt hierin zeer spoedig uit en na enige weken bezit u dan honderden jonge *Samolus*-plantjes, die in een aquarium met een lage waterstand kunnen worden gezet.

Overwennen en opkweken

Het beschreven overwennen van zowel nat- naar droogcultuur als van droog- naar natcultuur dient langzaam te gebeuren. Het beste kan men een gaatje in de zak knippen en dit in de loop van een aantal weken groter maken. De plant zal nieuwe bladeren maken welke geschikt zijn voor droogcultuur.

Bij het opkweken van de jonge plantjes in een aquarium dienen de blaadjes in eerste instantie boven de waterspiegel te blijven. Het aquarium dient goed afgedekt te zijn om een zeer hoge luchtvochtigheid te verkrijgen. Langzaamaan, in de loop van enkele weken, komen de blaadjes door wateraanvulling steeds verder onder water te staan.

*) Kasselmann geeft in haar Handboek Aquariumplanten (1998) aan dat zowel *S. floribundus* als *S. parviflorus* synoniemen zijn van *S. valerandi*. Onze aquariumplant is dus naar huidig inzicht een vorm van de inheemse Waterpunge.

De website USDA plants geeft naast de standaard soort *Samolus valerandi* nog twee subspecies op:

- 1) *S. valerandi* ssp. *parviflorus*, voorkomend in grote delen van de VS; dit zou de correcte benaming zijn voor wat vroeger *S. floribundus* werd genoemd.
- 2) *S. valerandi* ssp. *valerandi* die alleen voorkomt in de staat Pennsylvania.

De illustratie van *Samolus valerandi*, Waterpunge, is uit Heukels' Flora. Over de veranderde naamgeving, zie de alinea hierboven. Dorus de Bresser noemt de 'omgekeerd eivormige' bladeren, de vertakte bloeistengel en de vijftallige bloempjes, allemaal duidelijk zichtbaar op de tekening.

Dorus de Bresser, artikel uit 1984, zie ook WAP-krant 51.

Eindhoven, oktober 2009

Red. Tom

© Werkgroep Aquatische Planten 2009